הלכה · משנה תורה · מפרשים · לב שלם · ספר אהבה

לב שלם על משנה תורה, הלכות ברכות

רבי שלמה שלם

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לב שלם על משנה תורה, הלכות ברכות

רבי שלמה שלם

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לב-שלם-על-משנה-תורה-הלכות-ברכות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ז 4
פרק ג 5
הלכה י 5
פרק ו 7
הלכה ג 7
פרק ז 7
הלכה ג 7

פרק א

הלכה ב

ומדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואח"כ יהנה ממנו וכו'. לשון כ"מ. וזה לשונו ואיכא למידק שרבינו כתב מצות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון וכל הדברים בכלל מזון וכו' וא"כ היכי קאמר בתר הכי דמדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכו'. ומיהו קשה דהו"ל לרבינו לומר שנאמר ארץ חטה ושעורה וגו' ואכלת ושבעת וברכת. ולכן נראה לי דרבינו דייק לישנא דתוספתא דקתני ברכת מזון מן התורה שנאמר ואכלת וגו' ומשמע ליה דאחמשת מיני דגן דוקא וכו' יעו"ש. ויש לדקדק בדברי מרן דאכתי לא מיישבא מלתא דדיוק התוספתא היכי דחי תלמוד ערוך ברישׁ פ' כיצד מברכין דאמרינן יליף משבעת המינים ופירש רש"י שבעת המינים האמורים בארץ חטה ושעורה ובתריהן כתיב ואכלת ושבעת וברכת יעו"ש הרי ברכת שבעת המינים נפקא לן מואכלת ושבעת. ואם תאמר והרי מדיוק התוספתא משמע איפכא איכא למימר דהכי פירושו דברכת המזון היינו בכלל גם שבעת המינים וכמ"ש מרן דהכל בכלל מזון. אבל מה שיראה לענ"ד הוא שמוכרח לומר דברכת שבעת המינים לאחריהם היא מדברי סופרים מדתנן בפ' כיצד מברכין (ברכות דף מ"ד) אכל ענבים תאנים ורמונים מברך אחריהם שלש ברכות דברי רבן גמליאל. וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש. ובגמרא מ"ט דרבן גמליאל דכתיב ארץ חטה ושעורה וגו' וכתיב ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וכתיב ואכלת ושבעת וברכת וגו'. ורבנן ארץ הפסיק הענין וכו'. ופירש"י ארץ הפסיק הענין ולא קאי וברכת אלא אלחם דכתיב בסמוך ע"כ. נמצא דר"ג סבר (דמאכלת) [דמואכלת] ושבעת וברכת קאי הז' מינים וההיא סוגיא דקאמר יליף מז' המינים הוא אליביה אבל לא קי"ל הכי אלא כרבנן דארץ הפסיק הענין ולא קאי וברכת אלא אלחם וממילא דברכת ז' המינים לאחריהם נמי הוא מד"ס וזהו דעת רבינו ודוק.

הלכה ז

כל הברכות כולן צריך שישמיע לאזנו וכו'. לשון הכסף משנה שם וז"ל משמע דאע"פ שלא הוציא בשפתיו יצא עכ"ל וקשה דקי"ל דהרהור לאו כדיבור דמי. ועיין בב"י סי' ק"ט באו"ח מצאתי כתוב להרב מהר"י הכהן ז"ל מרכבת המשנה.

פרק ג

הלכה י

אורז שבישלו או שעשה ממנו פת וכו'. ראיתי בהגהות מיימוני שכתב וז"ל אורז ודוחן מברך עליה בורא פרי האדמה והיכא דבשלו מברך בורא מיני מזונות ולבסוף קאמר תלמודא ולא כלום ופי' רש"י שאינו צריך וכו' אלא בורא נפשות רבות לאפוקי מהלכות גדולות שכתב שאורז ודוחן מברך עליהם בתחילה שהכל עכ"ל מורי ורבינו שיחיה מן התוספות וכן ספר המצוות [סמ"ג] וכן פסקו בה"ג וכן רי"ף ורבינו שב"ט דרב ושמואל דאמרו אין מברכים עליהם בורא מיני מזונות איתותבו. וראבי"ה כתב דלא איתותבו ולא גרסינן תרי זימני תיובתא דשבוש הוה כשתדקדק בכל המסכתא תמצא שכל הטעון לפניו במ"מ טעון לאחריו מעין שלש וכל שמברך לפניו שהכל מברך לאחריו בנ"ר ואורז מברכין לפניו שהכל ולאחריו בנ"ר וכו' עכ"ל.

ולא הבינותי מ"ש וכן פסקו בה"ג ורי"ף וכו' דהרי זה סותר הקודם והאמת. וגם מ"ש דרבינו פסק שהכל כבר כתבנו שגם הרא"ש העיד כן. ואפשר שגרסתם לא היתה כגרסתינו דגרסינן בורא פרי האדמה באורז וגם בדוחן.

איך שיהיה אפשר דזה יהיה כוונת רב כהנא ורב יוסף דלא חשו להך תיובתא אי משום דלא גרסי תרי זמני תיובתא וגם שהיא נגד סתמא דתלמודא. ובזה נתבארו דברי רבינו הגאון ז"ל בפסק זה.

והנה עין רואה דמשום דמברייתא זאת מוכח דלא ס"ל מאי דשמעינן בכל המסכתא דכל הטעון ברכה במ"מ מעיקרא צריך לברך אחריה מעין שלש וקאמר גבי אורז תחילה במ"מ ואחריו בנ"ר נדחה קרא לה ראבי"ה מפני זה ולא ניחא ליה לומר דאורז לבד יצא מן הכלל ולא פליג אשארא.

ובהכי יופתח לנו שערי אורה להבין דברי מרן הקדוש שכתב בכ"מ פ"ג מהלכות ברכות על מ"ש הרמב"ם ז"ל כל שמברכין עליו המוציא וכו' עד חוץ מן האורז וז"ל מתבאר בפ' כיצד מברכין ממשמעות הסוגיות והרא"ש כתב ירושלמי כל שאומר אחריו ג' ברכות אומר לפניו המוציא וכל שאין אומר אחריו ג' ברכות אין אומר לפניו המוציא ולרבינו שכתב חוץ מן האורז י"ל דסבר דפליג אגמ' דילן ונתן טעם לדבריו דאין למדים מן הכללות עיי"ש.

ודבריו צריכים נגר ובר נגר ליישבם כי כולם מקשה חדא דמשמע מלשונו שהירושלמי דמייתי הרא"ש פליג אגמרא דילן ומשו"ה כתב דרבינו סבר דפליג והוא פלא דברורים הדברים דלא פליגי ושוים הם. ואף שהרמב"ם ז"ל כתב בלשון הזה כל שמברכין עליו

המוציא מברכין אחריו ברכה מעין ג' וכו' ובירושלמי שינו כל שמברכין לאחריו ג' ברכות מברכין עליו תחילה המוציא מה בכך הכל הולך אל מקום אחד דדא ודא חדא היא.

ותו מה שסיים ונתן טעם לדבריו דאין למדים מן הכללות קשה לשמוע דא"כ לא פליגי ואפסדתן לקמייתא דכתב דפליג אגמ' דילן. ותו מה הלשון אומרת ונתן טעם לדבריו דהשתא לאו בדברי הרמב"ם קיימינן אלא מגמ' דילן אדירושלמי.

והרב מגילת ספר על הסמ"ג עשין ט"ו לא מצא מנוח והניחו בתימה גדולה ואני המהפך בדברי הרב כ"מ זה ימים נפלאו ממני ולא אוכל שכול.

אמנם כל כי השתא בהגלות נגלות דברי מרן ראבי"ה יופתחו לנו שערי תשובה אך את זה אומר דנראה לענ"ד דבכ"מ יש ט"ס וכצ"ל ולרבינו שכתב חוץ מן האורז י"ל דסבר דלא פליג אגמ' דילן וע"פ זה יבא לכלל ישוב דבתחילה כתב דכלל זה דכתב רבינו ז"ל דכל שמברכין לפניו המוציא וכו' לאו בפירושא איתמר אלא מכללא דשמעתתי דפרקין ושוב כתב דהירושלמי מתני לה בפירוש והביאו הרא"ש דנמצא דגמ' דילן עם הירושלמי שוים הם בכלל זה והוקשה לו דלפי הכלל הלזה אורז דמברכין תחילה במ"מ צריך לברך אחריו מעין ג' וא"כ היכי כתב רבינו לעיל דאחריו יברך בנ"ר. וכי תימא דהכי איתא בברייתא ולבסוף ולא כלום דהיינו בנ"ר ואותבינן מינה לרב ושמואל ואיתותבו אימא נדחי כלל זה דכיון דברייתא זו מנגד לגמ' דילן משבשתא היא והדר דינא כרב ושמואל לברך על האורז בפה"א ובורא נפשות רבות כדברי ראבי"ה והיכי פסק רבינו הרמב"ם לעיל סמוך ונראה באורז במ"מ ולבסוף בנ"ר דהרי בכלל זה סותר הקודם. וז"ש ורבינו שכתב חוץ מן האורז י"ל דסבר רבינו דלא פליג אגמ' דילן כלומר דברייתא לא פליג אהך כללא דכיילינן שנאמר דחויה היא כי היכי דנפסוק כשמואל ורב והטעם דסבר דאין למדים מן הכללות די"ל דאה"נ בכל מיני אכילות דינא הכי חוץ מן האורז. וז"ש ונתן טעם לדבריו דייקא כי היכי דלא יראו החוצה כסתרי אהדדי הוצרך לומר כאן חוץ מן האורז דאי לא תימא הכי ל"ל להרמב"ם לומר חוץ מן האורז הרי כבר מלתיה אמורה לעיל בסמוך ונראה באורך דיניה דאורז דתחילה מברך במ"מ ולבתר בנ"ר אלא ודאי שבא לתת טעם לדבריו דמשו"ה פסק כברייתא דלאו משבשתא היא דאיכא למימר חוץ מזה. ובזה נתיישבו דברי הרמב"ם ודברי מרן ז"ל. ומה שקצר הרב אפשר שסמך על המעיין שיעיין בהגהות מיימוני אשר שם כן נראה לענ"ד וקצרתי כאן. ועיין בספרי שונה הלכות שהארכתי הרבה בפ' כיצד מברכין בכל הסוגיות ומשם בארה.

פרק ו

הלכה ג

נטילת ידים בין תבשיל לתבשיל רשות וכו'. לשון הכסף משנה וז"ל וכתב הסמ"ג ובנטילה וכו'. כן כתבו התוספות בפ' כל הבשר ד"ה מים ראשונים מצוה ואיני יודע אמאי לא כתב כן משם התוס'.

פרק ז

הלכה ג

אין הבוצע רשאי לבצוע וכו'. עיין הכ"מ. נכתב בצדו איני יודע למאי הלכתא הביא רבינו המחבר ז"ל זה הל' של מסכת דרך ארץ דנראה שהוא היפך דברי רבינו ז"ל דרבינו ז"ל כתב דלא יאחוז בידו פרוסה גדולה יותר מכביצה הא כביצה יאחוז ובמסכת דרך ארץ אמרו לא יאחוז פרוסה כביצה בידו ודוק. אור נעלם בחלק אור לו [בציון] דף כ"ו.